

ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบพุทธวิธีที่มีผลต่อความสามารถ
ในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาพระพุทธศาสนา
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

Effects of Learning Management on Problem Solving Ability and
Learning Achievement Using Buddha's Ways of Instruction
of Mathayom Suksa 5 Students

ผู้วิจัย นางทิพย์วรรณ ศรีพรหม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร บุญไช้

(2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์

Researcher : Mrs. Thipwan Sriprom;

Thesis Advisors : (1) Asst. Prof. Dr. Prayoon Boonchai

(2) Asst. Prof. Dr. Bhumbhong Jomhonghibhat

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนและหลังเรียนโดยใช้การสอนแบบพุทธวิธี และ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนและหลังเรียนโดยใช้การสอนแบบพุทธวิธี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 จำนวน 46 คน ของโรงเรียนเรณูนครวิทยานุกูล อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบเป็นกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pretest-Posttest Design สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t-test ชนิด Dependent Samples

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียน หลังจากที่ได้รับจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบพุทธวิธี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และหลังเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังจากที่ได้รับจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบพุทธวิธี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และหลังเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า นักเรียนมีการพัฒนากระบวนการคิดแก้ปัญหา กระบวนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการทำงานกลุ่มร่วมกัน

ABSTRACT

The purposes of this research were : 1) to compare the ability of problem solving of Mathayom Suksa 5 students through pretest and posttest using Buddha's way of Instruction and 2) to compare the achievement of Mathayom Suksa 5 students before and after using Buddha's way of Instruction. The subjects were 46 Mathayom Suksa 5/3 students of Renunakhonwittayanukul School in the first semester of academic year 2008. They were selected by using cluster random sampling. The design of this study was One Group Pretest-Posttest Design. The data were analyzed by using dependent samples t-test.

The results of this study were as follows:

1. The posttest for the ability to problem solving using Buddha's way of Instruction was significantly higher than the pretest at the .01 level and higher than the set criterion of 70 percent.
2. The posttest achievement using Buddha's way of Instruction was significantly higher than the pretest at the .01 level and higher than the set criterion of 80 percent.

In addition, the result of qualitative analysis showed that students developed their problem solving ability, self study ability, social interaction and participation.

ภูมิหลัง

การที่สังคมไทยรับแนวคิดของชาติตะวันตกที่เน้นการพัฒนาวัตถุและการบริโภค ทำให้คนไทยมีความเห็นแก่ตัว มีแนวโน้มที่จะกระทำเพื่อแสวงหาความสุขและผลประโยชน์ส่วนตัวเพิ่มขึ้นโดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของคนอื่น (พจนาน บัวเขียว, 2535, หน้า 1) และบางครั้งก็เป็นการกระทำที่ทำให้ตนเองเดือดร้อนและเป็นอันตรายภาวะดังกล่าวทำให้สังคมมีปัญหาเพิ่มขึ้น หากพิจารณาสาเหตุของปัญหาข้างต้นพบว่า เกิดจากการขาดการคิดวิเคราะห์หรือขาดการรู้จักคิด ลักษณะดังกล่าวมิได้เกิดขึ้นกับผู้ใหญ่เท่านั้น แม้นักเรียนนักศึกษาที่มีลักษณะแบบเดียวกัน ดังผลการประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้ (วัลนิกา ฉลากบาง, 2548, หน้า 1) ที่พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษายังคิดไม่เป็นไม่สามารถคิดแยกแยะได้ว่าอะไรถูก อะไรผิด อะไรดี อะไรชั่ว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยในโครงการวิจัยระยะยาว ในเด็กไทยอายุ 1-18 ปีทั่วประเทศที่พบว่า เด็กไทยมีความสามารถในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจในระดับต่ำ เป็นผลให้เด็กขาดวิจรรณญาณในการตัดสินใจและถูกชักจูงง่าย

(หนังสือพิมพ์บ้านเมือง, 2545, หน้า 1-2 อ้างถึงใน วัลนิกา ฉลากบาง, 2548, หน้า 2) จากภาวะของสังคม ผลการประเมินการจัดการศึกษาและผลการวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเด็กและเยาวชนไทยคิดไม่เป็นหรือไม่รู้จักคิด การไม่รู้จักคิดส่งผลให้การดำเนินชีวิตไม่เหมาะสม กล่าวคือดำเนินชีวิตตามกระแสบริโภคนิยม ไม่ใช่ปัญญาในการบริโภคหรือบริโภคโดยไม่ใช้ปัญญา (พระธรรมปิฎก. 2542ก, หน้า 2) หากภาวะดังกล่าวไม่ได้รับการแก้ไข คนไทยและสังคมก็จะไม่อาจแข่งขันกับสังคมโลกได้

การจัดการศึกษาของไทยได้พัฒนาให้ก้าวทันกับสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ดังจะเห็นได้จากการปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยจัดให้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 รองรับโดยมุ่งเน้นในเรื่องการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูงสุด เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณลักษณะของคนไทยให้เป็นคนดี เป็นคนเก่ง และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 7 อ้างถึงใน วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์, 2549, หน้า 69) ซึ่งการปฏิรูป การเรียนรู้ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 22 และมาตรา 24 ที่ต้องเป็นการเรียนรู้ที่ถือว่านักเรียนมีความสำคัญที่สุดส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของนักเรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 12-13)

จากเอกสาร แผนแห่งความหวังและอนาคตแห่งชาติ : แผนการพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ได้ระบุว่าขณะนี้ประเทศไทยกำลังประสบกับวิกฤตการณ์หลายประการที่สำคัญ คือ กระบวนการเรียนการสอนยังคงมุ่งเน้นการท่องจำเพื่อสอบมากกว่ามุ่งให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองทำให้เด็กไทยจำนวนมากคิดไม่เป็น ไม่ชอบอ่านหนังสือ ไม่รู้จักวิธีเรียนรู้ และจากการสัมมนาวิกฤตคุณภาพอุดมศึกษาไทยที่ทบวงมหาวิทยาลัยได้จัดขึ้นในปี พุทธศักราช 2542 พบว่าสภาพปัญหาที่สำคัญ คือ การสอนมุ่งเน้น ที่การสอนหนังสือมากกว่าการสอนคน เพราะยึดวิชาเป็นตัวตั้งมากกว่ายึดผู้เรียนเป็นตัวตั้งไม่สามารถทำให้นักเรียนเผชิญและแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ พฤติกรรมการสอนเป็นไปอย่างจำเจและเน้นพฤติกรรมถ่ายทอด บ้อนข้อมูลให้จำเป็นส่วนใหญ่ การฝึกปฏิบัติ ฝึกคิด การอบรม ปมนิสัยด้านคุณธรรม จริยธรรม มีน้อยกว่าการท่องป่นเนื้อหา ครูสอนแต่เนื้อหาวิชาเป็นหลัก ทั้งยังเป็นผู้กำหนดทุกสิ่งทุกอย่างในการเรียนการสอน จึงทำให้นักเรียนขาดคุณลักษณะ ช่างสงสัยหรือใฝ่รู้ ขาดความคิดสร้างสรรค์ และมองไม่เห็นความสำคัญของการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และจากผลการสำรวจโดยกระทรวงศึกษาธิการพบว่าเด็กยังขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเรณูนครวิทยานุกูล โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มาตรฐานที่ 4 นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ อยู่ใน

ระดับคุณภาพพอใช้ เป็นจุดที่นักเรียนควรได้รับการพัฒนาเป็นอย่างยิ่ง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2548, หน้า 25)

จากปัญหาดังกล่าวหากไม่เร่งแก้ไข การสร้างคุณภาพชีวิตของคนไทยจะด้อยลงและประเทศจะไม่สามารถยืนหยัดอยู่ได้ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีท่ามกลางกระแสการแข่งขันของประเทศต่างๆ ความล้มเหลวของการจัดการศึกษาดังกล่าวที่ยังไม่ได้มาตรฐานขาดการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น การใฝ่รู้ใฝ่เรียน การคิดวิเคราะห์ และใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา ความมีระเบียบวินัย และความซื่อสัตย์ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 33) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่ทุก ส่วนในสังคมจะต้องร่วมกันพัฒนาการศึกษาหรืออาจเรียกได้ว่าการปฏิรูปการศึกษาเพื่อประโยชน์ของคนทั้งมวล

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนเพื่อเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ โดยมุ่งเน้นพัฒนาคนให้เต็มศักยภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต ควบคู่กับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540, หน้า 34) สังคมทุกวันนี้และในอนาคต เป็นสังคมฐานความรู้ที่มีการเรียนรู้ และนวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมและสร้างสภาพการณ์เพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพ และขีดความสามารถของคนส่วนใหญ่ในประเทศ โดยยึดหลักการให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดและตัดสินใจในกิจกรรมสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับตนเองและชุมชนท้องถิ่น การสนับสนุนให้สังคมทุกส่วนและทุกระดับได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพและการสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อความสำเร็จ เป็นรากฐานที่มั่นคงในการพัฒนาประเทศอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืนตลอดไป สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ต้องการฝึกการคิดวิเคราะห์ให้นักเรียน

เลือกแนวทางในการแก้ปัญหาได้ โดยเฉพาะหลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 1 : ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม ที่เน้นให้นักเรียนเข้าใจประวัติ ความสำคัญหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดมั่นในศิลปกรรม การกระทำความดี มีค่านิยมที่ดี และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ปัญหา เศรษฐกิจ และสังคมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางที่ปฏิบัติที่ถูกต้อง และปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544, หน้า 16-17) อย่างไรก็ตามการที่นักเรียนจะวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ นั้นได้ ต้องอาศัยกระบวนการคิดแก้ปัญหาตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นระบุปัญหาหรือกำหนดขอบเขตของปัญหา ขั้นตั้งสมมติฐาน ขั้นทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล และขั้นสรุปผล (ประยูรบุญใช้, 2544, หน้า 55)

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่คนไทยส่วนใหญ่นับถือ เป็นศาสนาหลักของประเทศที่จัดได้ว่าเป็นรากฐานที่มั่นคงของศิลปกรรม เป็นหลักคำสอนของจริยธรรมตลอดมาแต่โบราณ เมื่อสภาพสังคมในปัจจุบันประสบปัญหาความเสื่อมโทรมทางศิลปกรรมอย่างกว้างขวางจึงควรนำหลักพระพุทธศาสนามาใช้ศึกษาปลูกฝังค่านิยมด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่เยาวชนมากยิ่งขึ้น จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับวิธีการสอนพบว่าวิธีการสอนนั้นมีหลายวิธี พุทธวิธีก็เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมมากยิ่งขึ้น

การสอนแบบพุทธวิธีนั้นเป็นวิธีที่พระพุทธเจ้าใช้สอนในสมัยพุทธกาล ซึ่งมีหลายวิธีด้วยกัน ได้แก่ วิธีสอนแบบอุปมา อุปไมย วิธีสอนแบบปุจฉาวิสัชนา วิธีสอนแบบธรรมสากัจฉา วิธีสอนแบบอริยสัจ 4 วิธีสอนแบบสืบสวน สอบสวนตามแนวพุทธศาสตร์ วิธีสอนแบบไตรสิกขา วิธีสอนแบบเบญจขันธ์ วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ และวิธีสอนตามหลักพหุสูต ซึ่งผู้วิจัยมีความสนใจที่จะใช้วิธีสอนแบบธรรมสากัจฉา วิธีสอนแบบอริยสัจ 4 และวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ โดยเลือกใช้วิธีคิด ได้แก่ คิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย คิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ คิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์และคิดแบบคุณ โทษและ

ทางออก มาใช้สอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งวิธีการสอนแบบธรรมสากัจฉานี้ สุมณ อมรวิวัฒน์ (2535, หน้า 173-174) ได้อธิบายไว้ว่า ธรรมสากัจฉา หมายถึง การสนทนาธรรม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การอภิปรายปัญหา การแสวงหาเหตุผล คิดค้น คัดค้านหรือคล้อยตาม เป็นการซักถามและแก้ปัญหา พุทธวิธีการสอนนี้ใช้กันมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล การสอนแบบธรรมสากัจฉาเป็นการสอนเพื่อให้นักเรียนรู้จักคิดแก้ปัญหา เป็นคนมีเหตุผลมีขั้นตอนการสอน 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นแสวงหาความรู้ 2) ขั้นค้นพบประเด็นความรู้ 3) ขั้นวิเคราะห์และประเมินค่าความรู้ 4) ขั้นพิสูจน์ความรู้ด้วยการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน อริยสัจ 4 (ทีศนา เขมมณี, 2548, หน้า 161) มีหลักการสอนที่สาโรช บัวศรี ได้ประยุกต์หลักอริยสัจ 4 มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยนำหลักอริยสัจ 4 ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค มาใช้คู่กับแนวทางปฏิบัติที่เรียกว่า “กิจในอริยสัจ 4” อันประกอบด้วย ปริญา ปหานะ สัจฉิกิริยาและภาวนา จากหลักการทั้งสองสามารถกำหนดการสอนได้ 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นกำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์) 2) ขั้นตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมุทัย) 3) ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ) 4) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (ขั้นมรรค) และวิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ เป็นการคิดที่อาศัยวิธีการที่สอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษารูจักพิจารณาวิเคราะห์ แยกแยะ สิ่งต่างๆ ให้มีความละเอียดถี่ถ้วน โดยพิจารณาแยกคายอย่างถูกวิธี เป็นการคิดที่มีเหตุมีผลมีขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง ไม่สับสน และเป็นความคิดที่ก่อให้เกิดประโยชน์สร้างสรรค์ทั้งต่อตนเองและสังคม ซึ่งประกอบด้วย การคิดทั้งหมด 10 แบบ คือ 1) การคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย 2) การคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ 3) การคิดแบบสามัญลักษณะ 4) การคิดแบบอริยสัจ 5) การคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ 6) การคิดแบบคุณ โทษและทางออก 7) การคิดแบบคุณค่าแท้คุณค่าเทียม 8) การคิดแบบอุปมาอุปไมย 9) การคิดแบบเป็นอยู่ในปัจจุบัน และ 10) การคิดแบบวิภาษวาท วิธีดังกล่าวมีความสัมพันธ์กัน เมื่อเผชิญสถานการณ์และปัญหาจะต้องบูรณาการรูปแบบวิธีคิดมาผสมผสานกลมกลืนกัน เพื่อนำไปสู่แนวทาง

ปฏิบัติหรือแก้ปัญหาที่ถูกต้อง (พระธรรมปิฎก, 2538, หน้า 675-729)

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีแนวความคิดที่จะศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบพุทธวิธี ที่มีผลต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเรณูนครวิทยานุกูล

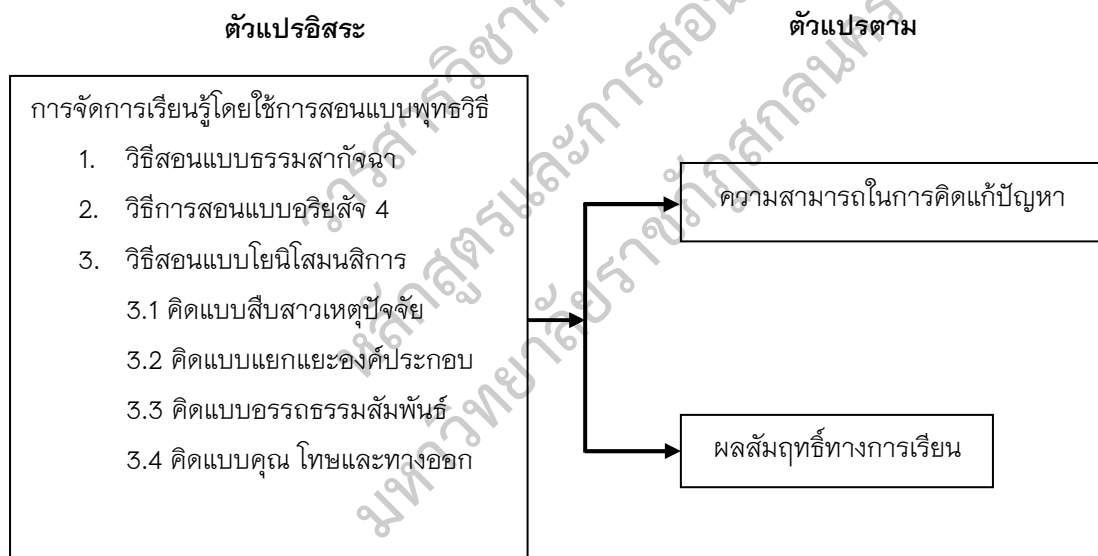
ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนและหลังเรียนโดยใช้การสอนแบบพุทธวิธี และเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนและหลังเรียนโดยใช้การสอนแบบพุทธวิธี และเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบพุทธวิธีที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหาในรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สามารถนำเสนอเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
  - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนเรณูนครวิทยานุกูล อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม จำนวน 240 คน มีทั้งหมด 6 ห้อง
  - 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 จำนวน 46 คน ของ

โรงเรียนเรณูนครวิทยานุกูล อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 ซึ่งได้มาโดยการเลือกสุ่มแบบเป็นกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เนื่องจากผลการเรียนในภาคเรียนที่ผ่านมาของนักเรียนในห้อง ม.5/3 ปรากฏว่ามีลักษณะเป็นชั้นลดความสามารถ ซึ่งประกอบไปด้วยนักเรียนที่มีผลการเรียนเก่ง ปานกลางและอ่อน มีลักษณะใกล้เคียงกันกับห้องอื่นๆ ดังนั้นนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจึงสามารถเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมดได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้น คือ

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบพุทธวิธี รายวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 8 แผน

2.2 แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนที่เรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบพุทธวิธี รายวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มี 5 สถานการณ์ จำนวน 25 ข้อ

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อซึ่งข้อสอบมีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.25-0.79 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.25-0.67 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที (t-test) ชนิด Dependent Samples

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบพุทธวิธี รายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปรากฏผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนหลังจากที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบพุทธวิธี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังจากเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบพุทธวิธี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

ผู้บริหารและผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับจัดการศึกษาควรพิจารณาสนับสนุนให้นำการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบพุทธวิธี ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ทั้งในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา อีกทั้งควรสนับสนุนในการจัดหาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนโดยใช้การสอนแบบพุทธวิธี จัดหรือส่งครูเข้าอบรมสัมมนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบพุทธวิธี รวมทั้งการจัดหาและจัดทำสื่อประกอบการเรียนการสอนตามความเหมาะสม

1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน

1.2.1 ผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ควรจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบพุทธวิธี ไปทดลองใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ

1.2.2 การสอนโดยใช้การสอนแบบพุทธวิธี ครูควรมีการเตรียมตัวล่วงหน้า ศึกษาเนื้อหาที่ใช้สอนอย่างละเอียด วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กำหนดเวลาให้นักเรียนศึกษาหาความรู้ รวบรวมข้อมูลตลอดจนต้องจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ไว้ล่วงหน้า เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2.3 ครูควรได้เข้ารับการอบรมและสัมมนาหรือขอคำแนะนำจากผู้รู้ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาการสอนให้มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบพุทธวิธี ไปใช้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลายๆ โรงเรียน ตลอดจนในระดับชั้นเรียนอื่นๆ ต่อไป เพื่อจะได้ข้อสรุปผลการศึกษาวิจัยที่กว้างขวางมากขึ้น

2.2 ควรศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบพุทธวิธี ที่มีต่อตัวแปรตามอื่นๆ เช่น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความสามารถในการคิด

อย่างมีวิจารณ์ญาณ ความสามารถในการตัดสินใจ ความ
พึงพอใจในการเรียนรู้ เจตคติต่อการเรียน ความคงทนใน
การเรียนรู้ เป็นต้น

2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการจัดการ
เรียนรู้โดยใช้การสอนแบบพุทธวิธี กับการสอนด้วยวิธีการ
สอนอื่นๆ เช่น การสอนแบบบรรยาย การสอนแบบร่วมมือ
ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2540). *แผนพัฒนาคนและสังคม ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)*.

ม.ป.ท..

ทิตินา แชมมณี. (2548). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* พิมพ์ครั้งที่ 4

ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ด้านสุขภาพการพิมพ์.

ประยูร บุญใช้. (2544). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดประสบการณ์เรียนรู้ผ่านสื่อกลางเพื่อเสริมสร้าง*

ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาของนักศึกษาในสถาบันราชภัฏ.

วิทยานิพนธ์ ค.ศ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พจนารถ บัวเขียว. (2535). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการวิเคราะห์ตนเองของนักเรียน*

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยการสอนแบบแก้ปัญหาที่ใช้วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ. ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2538). *พุทธธรรม (ฉบับปรับปรุงและขยายความ)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2542). *วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม* พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม.

วัลนิกา ฉลากบาง. (2548). *การพัฒนาความสามารถในการรู้จักคิดแบบโยนิโสมนสิการและการบริโภคด้วยปัญญา*

ของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสกลนคร. ปรินญาณีพนธ์ วท.ศ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2549). *สนามวิจัย...นิสิต. วารสารการศึกษาไทย*, 3(18), 69-76.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *แนวทางการบริหารโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2548). *รายงานประเมินคุณภาพภายนอก*

ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเรณูนครวิทยานุกูล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม

เขต 1. นครพนม: โรงเรียนเรณูนครวิทยานุกูล.

สุนน อมรวิวัฒน์. (2535). *สมบัติทิพย์ของการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.